

VAKT

Verket för Återvandring, Kontroll och Tillsyn

Organisations- och policyutkast

Detta dokument beskriver ett hypotetiskt förslag till en ny svensk migrations-, gräns- och återvändandemyndighet. Det är ett arbetsutkast och inte en beskrivning av gällande svensk rätt.

1. Grunduppdrag

VAKT föreslås ersätta Migrationsverket och samla den administrativa hanteringen av inresa, vistelserätt, uppehållstillstånd, arbets- och kompetensbaserade tillstånd, återvändande samt delar av gränskontrollens administrativa funktioner.

Grundprincipen är att myndigheten ska fungera som en vakt för Sveriges lagliga gräns och migrationssystem: kontrollera vem som har rätt att resa in och vistas i landet, säkerställa att handlingar och tillstånd är giltiga samt upptäcka ärenden som kräver ytterligare utredning.

2. Prövning av rätten att stanna

VAKT ska kunna genomföra lagreglerade omprövningar där det finns rättslig grund. Varje bedömning ska vara individuell och dokumenterad.

Vistelsegrund: Är personens tillstånd eller annan rätt att vistas i Sverige fortfarande giltig och korrekt styrkt?

Identitet och handlingar: Är identiteten fastställd och är inlämnade handlingar äkta och korrekta?

Villkor: Uppfyller personen fortfarande de lagstadgade villkoren för det aktuella tillståndet?

Brott: Lagakraftvunna brott kan beaktas i den utsträckning lagen medger. Enbart anmälningar eller obestyrkta påståenden ska inte behandlas som skuld.

Etablering: När lagstiftningen gör arbete, egen försörjning, företagande, studier eller särskild kompetens relevant för en tillståndstyp kan detta ingå i prövningen.

Återvändande: Om en person efter rättssäker prövning saknar rätt att stanna administrerar VAKT frivilligt återvändande eller ett lagligen beslutat återvändande.

3. Inresa och gränskontroll

VAKT ska tillsammans med ansvariga gräns- och brottsbekämpande organ kontrollera att personer som söker inresa uppfyller gällande krav. Den administrativa gränsfunktionen ska verifiera pass, viseringar, tillstånd, biometriska uppgifter där lagen medger det och andra nödvändiga handlingar.

Misstänkta förfalskningar, identitetsbedrägerier, människosmuggling eller andra omständigheter som kräver polisiär utredning överlämnas till behörig brottsbekämpande funktion, exempelvis den föreslagna GRIP-funktionen.

4. Svenskt Green Card

VAKT kan administrera ett nytt arbets- och kompetensbaserat tillstånd, arbetsnamn **Svenskt Green Card**. Kriterier kan exempelvis omfatta verifierad identitet, efterfrågad kompetens, anställning eller företagande, försörjningsförmåga samt säkerhetskontroller där sådana är rättsligt motiverade.

5. VAKT och GRIP

VAKT - administrativ myndighet	GRIP - operativ funktion
Ansökningar och tillstånd	Polisiära utredningar med lagstöd
Dokument- och identitetsverifiering	Misstänkta identitets- och dokumentbrott
Green Card-administration	Människosmuggling och relaterad brottslighet
Omprövning och tillsyn	Verkställighetsstöd enligt lagliga beslut
Återvändandeadministration	Operativa insatser med rättsligt stöd

VAKT:s vanliga handläggare ska inte automatiskt ha polisiära tvångsmedel. När ett ärende övergår till brottsutredning, gripande, husrannsakan eller annan tvångsåtgärd ska ansvar och lagstöd vara tydligt.

6. Personal och lojalitetskrav

Det bakomliggande förslaget innehöll ett krav på att VAKT skulle bestå av **etniskt svenska medborgare**. Det har inte skrivits in här som rekommenderat anställningskrav. Ett statligt anställningskrav grundat på etnicitet skulle innebära allvarliga rättsliga likabehandlingsproblem och kräva att staten klassificerar människors etnicitet.

Om målet är lojalitet, säkerhet och ansvar kan modellen i stället använda objektiva krav såsom **svenskt medborgarskap för säkerhetskänsliga befattningar, säkerhetsprövning, lagliga bakgrundskontroller, dokumenterad svenska, utbildning i svensk förvaltningsrätt och tjänsteed till Sveriges lag och konstitution**.

7. Rättssäkerhet

Beslut som kan återkalla ett uppehållstillstånd eller leda till att någon måste lämna landet ska vara individuella, skriftligt motiverade och grundade på lag. Den berörde ska ha de möjligheter till överklagande och oberoende domstolsprövning som lagen föreskriver.

VAKT ska inte kunna återkalla ett lagligen beviljat tillstånd enbart därför att en handläggare subjektivt anser att personen 'inte tillför landet'. Om etablering eller egen försörjning ska vara ett villkor måste kriteriet definieras i lag och kopplas till relevanta tillståndstyper.

8. Föreslagen struktur

Tillstånd & Green Card - ansökningar, förnyelser och villkor.

Identitet & Dokument - verifiering och dokumentteknik.

Gränsadministration - administrativa inresefrågor.

Omprövning & Tillsyn - kontroll av lagstadgade tillståndsvillkor.

Återvandring & Återvändande - frivilliga program och administration av lagliga återvändandebeslut.

GRIP-samverkan - överlämnande av misstänkta brottsärenden.

Rättsenhet - intern juridisk kontroll och enhetlig myndighetspraxis.

9. Kärnprincip

VAKT:s uppgift i modellen är att veta vem som söker inresa, på vilken rättslig grund personen vistas i Sverige, om villkoren fortfarande är uppfyllda och vad som ska ske när de inte är det - samtidigt som myndigheten är bunden av lag, individuell prövning och oberoende rättslig kontroll.

Ett färdigt förslag behöver kompletteras med exakt ansvarsfördelning mot Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och domstolarna samt en fullständig analys av svensk grundlag, EU-rätt och internationella åtaganden.